

't Zwaalfje

Nieuwsbrief Vogelwerkgroep Berkelland
Borculo - Eibergen - Neede - Ruurlo

April/mei 2014, jaargang 3, nummer 1

In dit nummer onder andere aandacht voor:

Delta-excursie een succes pag 6

De waterspreeuw pag 8

Uilengekte pag 18

Waar vind u ons op internet

Voor meer informatie, verslagen van inventarisaties en excursies, een overzicht van werkgroepen etc, etc vind u op onze site:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

Voor waarnemingen in de gemeente Berkelland kijk op de website:

www.vwgberkelland.waarneming.nl

Bestuur Vogelwerkgroep Berkelland

Voorzitter

Co Dooms, Podzollaan 9, 7261 JX Ruurlo

tel: 0573 - 451 025 doomsruurlo@concepts.nl

Secretaris

Cees van Beinum, Leliestraat 50, 7151 GK Eibergen

tel: 0545 - 473 058 g.c.van.beinum@freeler.nl

Penningmeester

Ben Stegeman, Warmelinkshof 4, 7271 KM Borculo

Bankrekening: 85.01.05.714 t.n.v.

VWG Berkelland te Ruurlo b.stegeman@caiway.nl

Joost Bus, Slootsdijk 12a, 7261 SB Ruurlo

tel: 0573-491 595 joosteningebus@hetnet.nl

Sonja Grooters, Patrijsstraat 111, 7161 JM Neede

tel: 0545 - 292 582 sonjaenhans@hotmail.com

Geert Heetebrij, Bosstraat 2a, 7161 XZ Neede

tel: 0545 - 293 796 geertheetebrij@hotmail.com

Algemeen mail-adres

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

*De redactie van deze uitgave is verzorgd door
Cees van Beinum, Co Dooms, Luuk de Haan
en Marjon Hoen*

Inhoudsopgave

Nieuws van de penningmeester <i>Ben Stegeman</i>	3
De Kauw <i>Gerrit Huurneman</i>	4
Zangvogelnestkastenoverzicht <i>Harry Overbeek</i>	5
Delta excursie <i>Marina Pruyzers</i>	6
Een verrassende ontmoeting met de waterspreeuw <i>Cees van Beinum</i>	8
Een eerste kennismaking met de VWGB <i>Hans Willigenburg</i>	9
Verslag van de secretaris <i>Cees van Beinum</i>	10
Het ontstaan van een slaappleats van Grote Zilverreigers <i>Ad Postma</i>	12
Inventarisatie van het Teeselinkven <i>Luuk de Haan</i>	13
Even voorstellen <i>Ben Stegeman</i>	14
Data van de informele avonden	14
Het Zwaluwenproject <i>Henny Waanders</i>	15
Overweldigende belangstelling voor zeldzame uilen <i>Co Dooms</i>	18
Excursieprogramma	20

Nieuws van de penningmeester

Betaling contributie- en donatie

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om uw aandacht te vragen voor de betaling van de jaarlijkse contributie en/of donatie. Zoals gebruikelijk wordt u verzocht deze voor **15 mei 2014** over te boeken op rekening:

NL48 RBRB 0850.1057.14

T.n.v. Vogelwerkgroep Berkelland te

Ruurlo

O.v.v. uw lid- of donateurnummer

(zie hiervoor de bijlage bij dit Zwaalfje)

De minimale contributie per lid bedraagt onveranderd
€ 15,00 per jaar

Gezinsleden betalen per jaar per persoon € 10,00

De minimale donatie voor donateurs bedraagt
€ 7,50 per jaar

Leden- en donateuradministratie

Bij dit Zwaalfje treft u een losse bijlage aan met daarop uw gegevens zoals die in onze administratie voorkomen. Vriendelijk verzoek om deze even te controleren en eventuele aanpassingen aan ons door te geven op de wijze zoals vermeld in de bijlage.

Hartelijk dank voor uw medewerking.

Ben Stegeman

Penningmeester Vogel Werkgroep Berkelland

De Kauw (Corvus monedula)

Een zeer geliefde vogel voor mij is de Kauw, deze vogel boeide mij al vanaf mijn jeugd. Jaar in jaar uit was ik met mijn broers in het bezit van deze mooie tamme vogel. Het nachtverblijf was een eierkist en overdag mocht hij vrij rondvliegen en wanneer wij van de school thuis kwamen werd hij de laatste paar honderd meter van huis geroepen, meestal met de naam Gait en binnen de kortste keren kwam de Kauw aangevlogen en landde op onze schouder. Meteen begon hij of zij dan te spelen met ons oorlelletje. Wij genoten er geweldig van, dit is ook geen wonder het zijn immers prachtige vogels die glanzende zwarte Kauwtjes. Zwart met een grijze krans om de hals en iets doorlopend over de borst. Het zijn nogal lawaaiachtige vogels, maar dat deert ons mensen niet, tot het moment dat ze de schoorsteen in hun bezit nemen dan is het gedaan met de goedheid van de mens. Dan wordt hij vervloekt en vervuist.

Door de meeste mensen worden ze aangeduid als kraaien, het zijn dan ook wel familieleden, maar verder hebben ze niets met kraaien uit te staan. Toch mag de mens wel een beetje eerbied voor deze vogels opbrengen. Ten eerste een huwelijk tussen een Kauwenpaar is een huwelijk voor het leven. Daar zal niemand de kans krijgen er met het vrouwtje vandoor te gaan. Er zijn paren die langer dan zeven jaren trouw blijven aan elkaar en zo'n huwelijk wordt niet eerder ontbonden dan door de dood van een van beide vogels.

Jonge Kauwen blijven de eerste winter bij elkaar en overnachten in een slaapbos. Op deze slaapplaatsen kan men ook de andere soorten kraaiachtigen aantreffen. Op zulke slaapplaatsen zijn vaak duizenden vogels bij elkaar om de nacht door te brengen. 's Morgens verspreiden ze zich weer om voedsel te zoeken.

Huwelijk voor het leven

Maar nu weer verder met onze Kauw, in het voorjaar begint het mannetje van het jaar daarvoor een vrouwtje te zoeken, als dat lukt, want dat is de vraag nog altijd. Dan blijft zo'n paar het gehele jaar samen maar tot nageslacht komt het dit eerste jaar niet. Het tweede jaar beginnen deze Kauwtjes pas te denken over nakomelingen. Dan volgt ook pas definitief het huwelijk voor het leven. De verstandhouding tussen een paartje kauwtjes is zo goed, dat als er een paar op de schoorsteen zitten het een fascinerend gezicht is hoe de vogels onderling zitten vrijen. Heel vaak zie je hoe ze elkaar met de snavels in de nek zitten te kroelen, vooral het vrouwtje mag dat graag doen. Dit gedoe komt de band natuurlijk alleen maar ten goede. Komt er bij zo'n vrijage een derde dan is deze niet zo gelukkig; die wordt dan wel met de grootste spoed tot vertrekken gedwongen. Als het mannetje iets lekkers vindt, dan is dat altijd voor zijn eega. Dit is dus niet alleen het geval als het vrouwtje broedt, maar dit gebeurt het gehele jaar door. Men kan dit ook waarnemen bij Kwartels en Patrijzen. Als het mannetje op vrijers pad gaat begint hij met de kop hoog op en de borst vooruit te pronken voor het vrouwtje terwijl hij haar niet uit het oog

Foto Ad Postma

verliest. Intussen zitten ze van alles uit te denken om maar vooral indruk te maken. Als ze elkaar aankijken dan is er direct begrip voor elkaar ook als de man eens een ander weg moet jagen uit zijn territorium.

Het voorjaar

Als het voorjaar wordt dan beginnen de beide vogels zich te interesseren voor elke holte of spleet die maar te vinden is. Ook de schoorsteen is dan erg in trek. Het is tegenwoordig nog wel eens een probleem om een nestgelegenheid te vinden, op de schoorstenen wordt een kapje gezet of overspannen met een stukje gaas, of er is tegenwoordig helemaal geen schoorsteen meer aanwezig. En ook in de bossen zijn niet zoveel holen meer te vinden. Het gebeurt vaak dat een verliefd paar helemaal niet tot broeden komt en dit dan alleen omdat er geen plaats voor een woning te vinden is. Deze vogels blijven bij elkaar om het volgende jaar een nieuwe poging te doen.

Er is wel een rangorde onder de Kauwen. Wie er in een bepaalde buurt het sterkste is, wordt dan ook direct gerespecteerd, ook het vrouwtje van deze man. Als nu het vrouwtje om de een of andere reden verongelukt, dan zoekt de man direct een ander vrouwtje en ook dit vrouwtje is dan meteen de baas over de andere vogels.

De rangorde is dus zo dat de echtgenote ook steeds bij de bovenste rangorde behoort.

Is dat bij ons mensen niet net zo?

Gerrit Huurneman

V.W.G. Berkelland		Jaaroverzicht 2013														Nestkasten zangvogels Berkelland														V.W.G. Berkelland	
		Nestkasten		Koolmees			Pimpelmees			Bo. Vl. Vanger			Ringmus			Gekr.roodstaart			Boomklever			Spreeuw			Boomkruiper						
code	Terreinnaam + (waarnemers)	Aantal	Bezet	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Paren	Eieren	uitgevl. Jongen	Totaal aantal eieren	Totaal uitgevl. jongen		
A	Bos Grooters (Hannie) vorig jaar	20	19	11	95	74	3	30	30	6	37	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	162	132		
B	Bos Stel (Hannie) vorig jaar	15	14	4	30	29	4	29	22	3	18	17	0	0	0	1	11	11	0	0	0	2	5	4	0	0	0	93	83		
C	Bos Gierkink (Harry) vorig jaar	30	28	13	103	71	5	45	36	9	59	49	0	0	0	0	0	0	1	9	7	0	0	0	0	0	0	216	163		
D	Needse begr. (Gerrit) vorig jaar	24	24	9	80	66	10	91	76	5	32	32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	203	174		
E	Bos Ten Elsen (Hans) vorig jaar	20	17	9	80	80	4	46	46	3	19	19	0	0	0	0	0	0	1	7	7	0	0	0	0	0	0	152	152		
F	Bos Thuinte (Derk) vorig jaar	41	39	19	163	129	9	91	63	9	55	35	0	0	0	1	6	6	1	8	8	0	0	0	0	0	0	323	241		
G	Galgenveld (Marga) vorig jaar	36	34	12	98	93	9	91	83	7	43	29	0	0	0	0	0	0	5	29	26	0	0	0	0	0	0	261	231		
H	Bos S.B.B. (Bennie) vorig jaar	23	22	8	94	63	6	52	43	6	39	31	0	0	0	0	0	0	2	17	9	1	5	2	0	0	0	207	148		
K	Steinkamp (Kees) vorig jaar	30	27	14	102	79	5	51	51	7	43	41	0	0	0	0	0	0	1	9	9	0	0	0	0	0	0	205	180		
W	Wolinkbos (Andre) vorig jaar	36	34	13	115	99	8	94	87	13	81	71	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	290	257		
X	Wanninkhof (Annelies + Anke) vorig jaar	24	16	5	39	37	9	76	67	2	14	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	129	118		
Totalen 2013		295	259	106	893	741	70	674	603	68	430	367	1	6	3	1	11	11	10	71	58	3	10	6	0	0	0	2095	1789		
in % (alle broedsels)			88	41		83	27		89	26		85	0		50	0		100	4		82	1		60	0		0		85		
Totalen vorig jaar		290	187	80	682	530	51	537	470	40	253	200	0	0	0	2	13	12	11	82	72	2	10	9	1	7	7	1584	1300		

Toelichting jaaroverzicht zangvogel-nestkasten 2013 in Berkelland

In het voorjaar van 2013 hebben we alle nestkastjes in het Galgenveld in Borculo en het Wolinkbos in Haarlo vervangen. De nestkastjes zijn nu opgehangen volgens "Needs-model" waarbij ze met een uitschuifbare afhaalstok naar beneden gehaald kunnen worden voor controle. Betreffende waarnemers zijn zeer tevreden met deze werkwijze en gaan met nog meer plezier controleren! De resultaten zijn dit jaar voor het eerst meegenomen in het jaaroverzicht en hetzelfde geldt ook voor het Wanninkhofbos.

Voor het ringen even op de foto

Van de 295 nestkasten waren er dit jaar 259 bezet = 88% (2012:92%). De bezetting was als volgt: 106 koolmezen, 70 Pimpelmezen, 68 Bonte Vliegenvangers, 10 Boomklevers, 3 Spreeuwen, 1 Gekraagde Roodstaart en 1 Ringmus. De Boomkruiper heeft dit jaar geen gebruik gemaakt van de nestkast. We zien een sterke toename van de Bonte Vliegenvanger: 68 broedparen (2012: 48). Overige soorten en aantallen zijn redelijk constant ten opzichte van voorgaande jaren; zie bijgaand historisch overzicht. Wel waren we blij met weer een paar jonge Ringmussen in één van onze nestkastjes! Van de totaal 2095 gelegde eieren zijn 1789 jongen uitgevlogen: 85% (2012: 82%). De gemiddelde nestgrootte van 8 eieren is dit jaar iets kleiner dan de 8,5 van vorig jaar, waarschijnlijk door het koude voorjaar. Het overgrote deel van onze resultaten over 2013 zijn digitaal ingevoerd in het nestkastenprogramma van SOVON.

We hebben samen goed werk verricht zoals te zien is op het bovenstaande jaaroverzicht: **ruim 1750 jonge vogels uit onze nestkasten gevlogen!**

Allemaal bedankt voor de controles en het digitaal verwerken van de resultaten. Ook de nieuwelingen verdienen een compliment voor het digitaal verwerken; alle begin is moeilijk en volgend jaar gaat het vast al weer een stuk gemakkelijker!

Probeer in de maanden april en mei steeds om de 10 dagen een controle te doen; mocht dat een keer niet lukken, regel dan een vervanger!

Veel plezier bij de controles voor het komende seizoen en volgend jaar graag weer tot jullie dienst voor een nieuw jaaroverzicht.

Harry Overbeek

Ondanks het weer werd er genoten!!!

Fotografie Willie Smeenk

Delta-excursie

Zaterdag 8 februari om 06.00 uur in de ochtend begon de vogelexcursie richting Zeeland, Goeree-Overflakkee en de Tweede Maasvlakte. We waren met 9 deelnemers. Helaas hebben drie personen op het laatste moment af moeten zeggen. Excursieleider was onze voorzitter Co Dooms die als "echte" Zeeuw de mooiste plekjes wist te vinden.

De buienradar werd tijdens de reis goed in de gaten gehouden. Er was namelijk veel regen en wind voorspeld, maar de verwachting was dat het rond 10.00 uur weer droog zou zijn. Net na zonsopkomst waren we in Barendrecht. Er was weinig zon te bekennen en het regende hard. We waren naar deze plas gereden om de Buffelkoepeend te zien. In de regen zochten we met de telescoop de plas af. Een aantal mensen had zich met verrekijker verscholen in een hutje. Helaas konden we de eend niet vinden en we stonden op het punt om verder te gaan tot Annie Koldewij opeens riep dat ze de eend zag. Dat klopte, de eend was vlakbij en wij hadden er met zijn allen steeds overheen gekeken. De Buffelkoepeend is een vrij klein eendje (kleiner dan een kuifeend) die vaak duikt. Missie Barendrecht toch geslaagd!

Arendbuizerd

De volgende missie was de Arendbuizerd. Deze buizerd verblijft al enkele maanden op de Tweede Maasvlakte. Voor veel van ons was het de eerste kennis-making met de Tweede Maasvlakte wat op zich al een mooie ervaring was. Het was droog toen we hier aankwamen maar het waaide wel erg hard. Bij het terrein waar de buizerd altijd zit zagen we niets, ook geen andere vogels. We besloten om toch nog verder de Tweede Maasvlakte op te rijden. Voordat we het terrein voorbij waren meende Jaap de Jong

de Arendbuizerd te zien. Alle auto's snel omgedraaid en ja hoor, daar was de vogel. Hij vloog vanwege de wind steeds vlak boven de grond. Je zag hem steeds maar even, maar ook hier, missie geslaagd!

De Brouwersdam

Hierna gingen we op weg naar de Brouwersdam. In de auto konden we weer warm worden. Op de Brouwersdam zijn we op verschillende plekken gestopt. De wind viel hier naar verhouding mee, omdat hij vanuit de zijkant kwam. Ook de zon liet zich nog zien. Bij de eerste stop zagen we Kuifduikers, Zwarte Zee-eenden en Middelste Zaagbekken. Deze eenden waren bijna langs de gehele Brouwersdam te zien. Prachtige andere soorten waren de IJseenden, de IJsduiker en voor mij persoonlijk de Roodhalsfuut. Ik vergeet helemaal de Grote Jager te vermelden die vlak voor ons langs vloog en een prachtige vliegshow opvoerde, waar zelfs Co van onder de indruk was. Ook de Sneeuwgorzen waren een leuke verrassing. Willy is er met zijn fototoestel nog achter aangegaan voor een mooi plaatje. Hij heeft ook een mooie foto van de IJseenden gemaakt. Bij de spuisluis zijn altijd zeehonden te zien, nu ook weer. Zowel de Grijze Zeehond als de Gewone Zeehond lieten zich goed bekijken.

Bij een strandtent bij de Brouwersdam, die gelukkig wel open was, hebben we wat warmes genomen en een heerlijk stuk appeltaart gegeten. Door het haardvuur waren we er lekker opgewarmd. We vervolgden onze reis naar de binnenwateren/meren van Zeeland en de Stormvloedkering. Onderweg richting Haamstede zagen we vlakbij de Stompe Toren een groepje auto's staan met opgewonden vogelaars in de berm. We stopten om te zien wat zij hadden gevonden. In Zeeland zie je trouwens bij iedere weg langs of aan het water wel een aantal vogelaars staan (goed opletten dus!). Vlak bij de dijk was een Rosse Franjepoot aan het foerageren. We konden hem bijna aanraken. Weer goed voor veel foto's. Ook zagen we in dit stuk de Kleine Zilverreiger en de Dwergmeeuw.

Slot eerste dag

Een aantal van ons wilden op de terugweg naar huis nog graag de Flamingo's bij Batenoord zien en vier personen zouden nog een dagje langer in Zeeland blijven om te vogelen. Op dit punt van de reis hebben we afscheid van elkaar genomen. De groep die terug is gegaan heeft inderdaad de Flamingo's nog gespot. De andere groep heeft dit de volgende dag op de terugweg gedaan. De groep die een dag langer bleef heeft de nacht doorgebracht in Hotel Zuiderduin te Westkapelle (mooi hotel, grote kamer met een goed bed, lekker eten, ruim ontbijt en dat alles voor een redelijke prijs). Na al die wind (en enkele pilsjes en een heerlijke maaltijd) was het slapen geen enkel probleem.

De volgende ochtend is er eerst gevogeld op de zeedijk bij Westkapelle, waarbij de windkracht tot niveau 8 was opgelopen. Gelukkig konden we uit de wind boven op de dijk staan zodat we er toch nog een paar leuke soorten voorbij zagen komen (bijv. de Dwergmeeuw, Paarse Strandloper en een aantal duikers). Ook aan de binnenzijde van de dijk is een prachtig natuurgebied (Noordervroon) ontstaan. Hier veel ganzen, eenden, plevieren en steltlopers. Op de terugreis langs diverse vogellocaties

Rosse Franjepoot

Harde wind en regen

zijn nog mooie soorten waargenomen, zoals de Roze Pelikaan (die helaas ontsnapt blijkt te zijn uit een dierentuin), Sneeuwvangs, Zwarte Rotgans, Lepelaar, Kluten, de Dwerggans en wederom een Rosse Franjepoot. Eén gebied wil ik niet onvermeld laten en dat is de zuidkust op Schouwen Duivenland tussen Burg-Haamstede en Zierikzee. Een zeer vogelrijk gebied met een voor Nederlandse begrippen 'forse' afmeting. Wat een geweldige ervaring!

Al met al een zeer geslaagd weekend, ondanks de slechte weersvoorspellingen die gelukkig heel erg meevielen. De harde wind maakte er een echte vogelreis van waar nog regelmatig over gesproken zal worden.

Ik heb niet alles opgenoemd (een kleine tachtig soorten) wat we hebben gezien maar heb een selectie gemaakt van de 'mooiste' en bijzondere soorten.

Een weekendje om over te doen. Ook in het voorjaar. Ik heb mijn ogen uitgekeken bij het zien van zoveel mooie natuurgebieden. Ik ben wel meer dan vijftien jaar en mijn man wel vijfendertig jaar in Zeeland op vakantie geweest, maar we zijn ons nooit bewust geweest van zoveel mooie (vogel-)plekken.

Marina Pruyssers

Sneeuwgorst

Een verrassende ontmoeting met een Waterspreeuw

Het is al weer vele jaren geleden, om precies te zijn medio juni in 2002, dat ik op vakantie in Schotland de eerste keer oog in oog stond met een heuse Waterspreeuw, in Engeland Dipper genoemd.

We bivakkeerden een week op het Landgoed Balnaboth House, waar volgens de informatie op internet vele beroemdheden en vorsten ooit voor ons gelogd hadden. Het landgoed ligt aan het eind van de Glen Prosen, zo'n 15 km noordwest van Kirrimuir. Prachtig verborgen in een adembenemende natuur. Er was geen telefoonverbinding en om te bellen met je mobiel moest je eerst een kleine 10 km uit het dal naar boven gaan. Van enige bewoning verder in de omgeving was geen sprake. Er stonden enkel ruïnes en bouwvallen in het veld. Overal liepen schapen, die toch ook menselijke verzorging nodig hadden en dus moesten er toch onopvallend wel mensen in het gebied komen. Grote roedels edelherten trokken er tegen de berghelling op en een groep van zo'n 40 Korhoenders ging met tegenzin voor ons van de weg af. Het was hier dat ik achter ons tonvormig vakantieverblijf langs een snelstromend beekje een wandelpad kon volgen stroomopwaarts. Het beekje zag er over de volle lengte uit als een hele lange vistrap. Het is natuurlijk net andersom; de vistrappen zijn gebouwd naar voorbeeld van deze natuurlijke bergstromen. Vanaf de oever onder de struiken maakte een zacht, maar doordringend ietwat kwetterend geluid mij nieuwsgierig. Ik kende dat geluid niet en ging op onderzoek uit. Ineens vloog een Waterspreeuw voor mij laag over het water en landde een 50 meter verder aan de overkant. Ik was helemaal verguld en ging opgetogen terug naar de vakantiewoning.

Een nest jongen

De volgende ochtend was ik al weer vroeg uit de veren en nog voor het ontbijt wilde ik zien of de Waterspreeuw nog aanwezig was. En jawel hoor, niet één, maar wat verderop, dicht bij een brug zonder leuningen, was er nog een tweede. Deze vloog met iets kleins in de bek naar een ruststeen vlak bij de brug, rustte daar een minuut of twee en vloog toen onder de brug, vanwaar een luidruchtig piepend geluid ontstond. Toen de rust was weergekeerd, zag ik de Waterspreeuw weer vanonder de brug wegvliegen. Het kon niet missen! Daar zat een nest met jongen!

Nog voor ik in beweging was gekomen meldde zich nummer twee, die een kenmerkende andere aanvliegesteen gebruikte. En weer de rustpauze vooraf aan het invliegen. Aan houding en gedrag te zien, vermoedde ik dat dit het mannetje was. Door de verschillende aanvliegstenen kon ik goed zien wanneer wie ging voeren. Binnen een kwartier was één en dezelfde

Waterspreeuw weer terug. En beide vogels voeren tamelijk gelijk op. Kwamen ze gelijktijdig bij de jongen dan liet het mannetje keurig het vrouwtje voorgaan.

Goed gecamoufleerd

Het werd tijd om de brug eens te inspecteren. Het kostte wat moeite om zo laag te komen om onder de brug te kijken, want de brug hing hoogstens 1 meter 50 boven het snelstromend water.

In de steunbalken van de brug had zich heel veel drijfhout en biezengroei verzameld. Ooit bij hoog water daar vastgeraakt. En in het midden onder de brug, in deze drijfzand was een duidelijk bolvormig nest te zien van ongeveer 40 bij 40 cm groot. Het leek op een groot Winterkoning-nest, maar dan aan de buitenkant veel slordiger en grover afgewerkt.

Een Waterspreeuw die zijn jongen voert

Daardoor was het goed gecamoufleerd in het vastzittende drijfhout. Helaas zat de opening van het nest aan de zijkant en kon ik die niet zien. Ook heb ik de jongen niet zien uitvliegen, want inmiddels waren we al weer verder gereisd.

Ik had wel eens gelezen dat Waterspreeuwen achter het vallende water bij een waterval zouden nestelen; dat is mogelijk wel eens ergens gebeurd. Voor mij zijn de nestplaatsen vergelijkbaar met die van de Grote Gele Kwikstaart. En het zou me dan ook niet verbazen, dat de Waterspreeuw die vorige winter lange tijd rond Eibergen vertoefd heeft, de winternachten doorbracht in de nestkasten die we voor de Grote Gele Kwikstaart onder de verschil-

De eerste kennismaking met de Vogelwerkgroep Berkelland (VWGB)

Na de samenvoeging van de vogelwerkgroepen Ruurlo-Borculo, Neede en Eibergen ben ik lid geworden van de Vogelwerkgroep Berkelland.

lende bruggen hebben gehangen. Om er in te nestelen zijn ze te klein. Bovendien gaat deze “zwartbuik” zodra het weer het toelaat weer terug naar zijn eigen broedgebied in het hoge noorden.

Meerdere soorten

Er zijn drie soorten Waterspreeuwen met onderling geringe verschillen. Dat komt doordat de soort wintervast is en niet wegtrekt uit het broedgebied. Er is dus weinig onderlinge vermenging in de soort, waardoor gemakkelijker ondersoorten kunnen ontstaan. Alleen de Zwartbuikwaterspreeuwen uit het noorden van Europa trekken bij strenge winterse omstandigheden in hun broedgebied, wel zuidwaarts.

De Engelse Waterspreeuwen maken niet mee dat hun stromende water overal dichtvriest. Engeland is omsloten door zeewater dat nooit een lagere temperatuur kent dan 8 graden Celsius. Dat zorgt voor een soort centrale verwarming voor heel Groot-Brittannië, waardoor dichtvriezen van snelstromende beken eigenlijk niet voorkomt. De kleur van hun buik is kastanjebruin naar het zwarte geneigd.

De Midden-Europese waterspreeuwen (Zuid Duitsland, Frankrijk, Zwitserland en de Balkan) kunnen soms via de Eifel en de Ardennen ons land bereiken. Deze hebben een roestbruine buik.

Terug naar Berkelland

Het is aannemelijk dat Waterspreeuwen vaker in Berkelland de winter hebben doorgebracht en nog aannemelijker dat zij dat, met dank aan de vistrappen, de komende jaren vaker gaan doen. Mij is alleen van voor 1972 via Jan Kuenen bekend dat hij ooit ook op een stuw van de Ramsbeek een Waterspreeuw heeft gezien. Wellicht zijn er toch nog meerdere waarnemingen uit het verleden bekend. Het zou de moeite waard zijn om deze alsnog te verzamelen.

De afgelopen winter was bijzonder zacht. Zelfs in Scandinavië was de winter ongekend warm. Er is dan ook voor de Waterspreeuwen geen enkele aanleiding geweest om het hoge noorden te verlaten en dus hebben we “onze” Waterspreeuw helaas niet meer teruggezien.

Cees van Beinum

Ik ben dus nog maar net begonnen. Het gevaar ligt dan op de loer om met te veel dingen tegelijk bezig te zijn, na verloop van tijd ben ik wat meer gaan selecteren, er moet ook tijd over blijven voor andere leuke dingen zoals kamperen, tuinieren, tennissen, gitaar spelen, lezen en natuurlijk de kleinkinderen.

Vogels observeren en herkennen werkt verslavend. Het verveelt nooit, ik vind het nog wel moeilijk om de vogels aan de zang te herkennen vooral als je gehoor minder wordt.

Bovendien heeft het ook nog wat extra gezonde ‘bijwerkingen’, je bent buiten, veel fietsen en wandelen dus wat wil je nog meer.

Fotograferen is een van mijn hobby's, ik merk ook dat je na verloop van tijd nog meer op de omgeving gaat letten; met veel geduld en soms een dosis geluk kun je mooie plaatjes maken.

Wulp Foto Hans Willigenburg

In het begin heb ik met enkele projectgroepen kennis gemaakt zoals de uilen-, nestkasten-, weidevogels-, grote gele kwikstaart- en boerenzwaluwprojectgroepen.

Van de enthousiaste ervaren leden kan ik veel opsteken, zo ben ik al mee geweest met diverse excursies naar interessante locaties en in de projectgroepen wordt mij de gelegenheid gegeven om snel ‘mee te draaien’.

Uiteindelijk kan ik met een goed gevoel terugzien op dit begin periode van mijn deelname aan de VWG.

Ik hoop dat in de toekomst ook nog meer jongeren deze vereniging gaan ontdekken; de gemiddelde leeftijd van de VWGB er is al vrij hoog.

Hans Willigenburg

© WS

Verslag van de secretaris over het jaar 2013

Voor de vogels is het jaar 2013 een bijzonder slecht jaar geweest. De winter was niet extreem, maar kwam laat in het seizoen nog even met flinke kou terug. Voor veel vogels die dan aan het eind van hun vetreserves zijn, is dat een rampzalig scenario. Daarbij kwam nog dat deze periode van kou erg lang aanhield. De eerste boerenwaluwen gingen na aankomst in ons land, weer terug. Veel weidevogels kwamen laat, of vaak zelfs helemaal niet tot broeden en ook de roofvogels waren veelal wel aanwezig in hun broedgebied, maar velen van hen kwamen niet tot broeden.

Bij de uilen was het al niet beter; veel kasten bleven onbezet en waar wel een broedsel verscheen, kwamen er maar weinig jongen groot.

Een jaar om snel te vergeten.

Juist in dit jaar had de Vogelwerkgroep Berkelland voor het eerst een stagiair. Janjaap Pool, 2de jaars student MBO Eco&wildlife studies te Velp en wonend in Berkelland (Geesteren), koos voor zijn stageperiode van 22 april tot 21 juni, onze vogelwerkgroep. Hij heeft zich succesvol beziggehouden met de inventarisatie van gierzwaluwbroedlocaties, het opzoeken van roofvogelterritoria in een deel van ons werkgebied, het repareren van ijsvogelwanden en het ringen van jonge uilen. Ook was hij aanwezig bij een overleg van een bestuursdelegatie met ambtenaren van de gemeente Berkelland betreffende de ontwikkelingen rond de Hambroekplassen.

In de bestuurssamenstelling heeft zich één wijziging voorgedaan door het vertrek van de penningmeester. In het najaar kon weer voorzien worden in de ontstane vacature door het aantreden van Ben Stegeman als de nieuwe penningmeester in het bestuur.

Met veel inzet is gewerkt aan de actualisering van het leden- en donateursbestand. Leden en donateurs met langlopende betalingsachterstanden zijn, na diverse herinneringspogingen, uit het bestand verwijderd. Mede door nieuwe aanwas werd een beperkte terugloop van het aantal leden en donateurs bereikt. Ledenbestand was 184 en is nu 181, inclusief 13 gezinsleden. Het aantal donateurs stabiliseerde op 214.

Het bestuur vergaderde zes maal en er waren twee ledenvergaderingen. Besloten werd om de vastgestelde besluitenlijsten van de bestuursvergaderingen openbaar te maken op de website. Er waren in 2013 acht excursies gepland waarvan er, om uiteenlopende redenen, vijf doorgang vonden. De meerdaagse excursie naar Zweden was minder spectaculair dan in voorgaande edities.

Ook in 2013 verscheen het tijdschrift 't Zwaalfje twee maal. Enkele donateurs en een twaalfstal leden ontvangen op eigen verzoek het tijdschrift digitaal.

Er waren twee informele bijeenkomsten en vier themabijeenkomsten. Om deze op wisselende locaties te houden binnen het uitgestrekte werkgebied, pakte goed uit. Op de invulling van de bijeenkomsten wordt nog nader gestudeerd.

Het voert te ver om alle acties, bijeenkomsten en presentaties hier te benoemen. Het bestuur probeert met zoveel mogelijk instanties goede relaties te onderhouden. Veel eigen initiatief wordt daarbij benut en gewaardeerd van de verschillende projectcoördinatoren. Uitgangspunt is en blijft om zoveel mogelijk aanwezig te zijn op die plaatsen waar het belang van de in het wild levende vogels in het geding is.

Het was bij de oprichting de bedoeling om met 19 projectgroepen de taakstelling van de vogelwerkgroep te gaan uitvoeren. De praktijk gebiedt ons echter om een paar passen terug te doen. Het blijkt niet haalbaar om project-aansturende krachten te vinden voor al deze projectgroepen. Het bestuur gaat zich daarom beraden op de vraag of het mogelijk is enkele projectgroepen samen te voegen en of sommige voorlopig niet beter even in de ijskast kunnen worden gezet.

Veel waardering heeft het bestuur voor het toch ook aanzienlijke aantal projectgroepen dat voortreffelijk functioneert.

In 2013 is door de projectgroepen scholing & educatie, websitebeheer, samen met de redactieraad van 't Zwaalfje, een start gemaakt met de ontwikkeling van een beleidsplan informatie en communicatie.

Evenals in vorig jaar werden er twee vogelcursussen gegeven; één voor beginnende vogelaars en één voor de gevorderde vogelaar. Beide cursussen werden weer overtekend.

Ook de aanwezigheid van de Vogelwerkgroep Berkelland op de Lentefair in Eibergen heeft een positief effect gehad op de beeldvorming en de naamsbekendheid.

Komen en gaan: Verrassend was de terugkeer van de Nachtzwaluw met enkele paren in Berkelland; daartegenover stond wel het, op een enkel paar na, definitieve verlies van de Nachtegaal als broedvogel van Berkelland. IJsvogel, Dodaars, Middelste Bonte Specht wisten zich goed te handhaven, maar de Grote Gele Kwikstaart bleef met twee broedparen op een minimaal niveau steken.

Het nieuwe vogeljaar staat voor de deur. Nu na een winter die geen winter genoemd kan worden. Dat biedt weer totaal andere mogelijkheden voor de vogels. Maar hoe dan ook... het blijft toch altijd weer genieten.

Cees van Beinum

Het ontstaan van een slaapplek van Grote Zilverreigers

Op 8 december 2012 ontdekt Jaap de Jong 12 Grote Zilverreigers die zich tegen de avond verzamelen in een hoekje van de Hambroekplas. We komen al snel tot de conclusie dat in het Hambroek een slaapplek van deze tot voor kort zeldzame soort zou kunnen zijn ontstaan. Als we een paar dagen later weer gaan kijken wordt dat bevestigd, inmiddels is het aantal aangegroeid tot 17. Later in de winter neemt het aantal steeds verder toe. Half januari is het aantal Grote Zilverreigers gestegen tot 24 exemplaren, maar het grootste aantal verzamelt zich eind februari 2013 in steeds hetzelfde hoekje van de plas. Op 23 februari bestaat de groep uit 39 vogels. Daarna neemt het aantal snel af omdat de reigers teruggaan naar hun broedgebieden.

Zeldaam

Tot het eind van de 90er jaren waren Grote Zilverreigers een zeldzame verschijning in Nederland. Ook in de Achterhoek werd maar zelden een exemplaar gezien. Pas eind jaren 90 begon het aantal Grote Zilverreigers 's winters toe te nemen. Er was een broedkolonie ontstaan in de Oostvaardersplassen. Deze vogels overwinterden in Nederland. Omdat de broedkolonie steeds groter werd nam ook het aantal overwinteraars toe.

Toename aantallen

Dat het aantal Grote Zilverreigers ook in onze omgeving toeneemt zal de meeste lezers niet zijn ontgaan. Overal in Berkelland kun je in het buitengebied een Grote Zilverreiger tegenkomen, en meerdere exemplaren tegelijkertijd is geen uitzondering meer. Maar dat is nog maar kort zo. Tot 2005 werd nog maar een enkele keer per winter een Grote Zilverreiger waargenomen maar daarna nam dat aantal snel toe. Tegenwoordig worden vrijwel dagelijks Grote Zilverreigers gezien in Berkelland.

Om de ontwikkeling van het aantal Zilverreigers te kunnen volgen heeft Sovon het Meetnet Slaapplekken uitgebreid met tellingen van Grote Zilverreigers. Hierbij wordt op een aantal vaste dagen het aantal Grote Zilverreigers op alle slaapplekken in Nederland tegelijk geteld. Het aantal is namelijk overdag slecht vast te stellen, omdat je ze ondanks het forse formaat en de witte kleur gemakkelijk over het hoofd ziet als ze in een sloot staan te fourageren. Ook de tellingen van de slaapplek in de Hambroekplas maken onderdeel uit van het Meetnet Slaapplekken.

De landelijke tellingen van Sovon laten een spectaculaire groei van het aantal overwinteraars zien. Tot 2000 overwinterden Grote Zilverreigers in zeer kleine aantallen in Nederland, in 2004-2005 waren het er al circa 450, in 2007-2008 al meer dan 1000 en voor de winter van 2013-2014 staat de teller al op ongeveer 4000 vogels.

Waar komen ze vandaan?

Inmiddels is gebleken dat niet alle overwinteraars uit de kolonie in de Oostvaardersplassen afkomstig kun-

Uit The Birds of America J.J. Audubon

nen zijn, het zijn er simpelweg te veel. Het blijkt dat ook vogels uit broedkolonies in landen ten oosten en zuiden van Nederland hier zijn gaan overwinteren. Zo blijkt uit ringonderzoek dat ook vogels uit ondermeer Frankrijk, Polen en Rusland hier terecht komen.

Waar de vogels uit de Hambroekplas vandaan komen weten we niet. Geen van de vogels is geringd. De aantallen zijn deze winter iets minder spectaculair geweest dan vorig jaar. Op 5 oktober 2013 sliepen 8 Grote Zilverreigers bij de Hambroekplas, een aantal dat opliep tot een maximum van 29 exemplaren op 12 januari 2014. Op dit moment (16 maart 2014) zijn, vermoedelijk door het warme weer, de meeste vogels alweer vertrokken. Gisteravond telde ik er nog 8.

Bijzonder is wel dat in de winter van 2012/2013 alle vogels 's nachts in ondiep water stonden te slapen. In de afgelopen winter sliepen er geen vogels staande in het water, alle vogels sliepen in de bomen rond de plas.

Hoe het aantal Grote Zilverreigers zich de komende jaren ontwikkelt zullen we natuurlijk in de gaten blijven houden. We houden u op de hoogte.

Bron: www.sovon.nl

Ad Postma

In het Teeselinkven wordt het bos niet gekapt of opgeruimd Foto's Willie Smeenk

Inventarisatie van het Teeselinkven

Gebied

Het Teeselinkven is eigendom van Geldersch Landschap en Kastelen. Het ligt in de noordoosthoek van de gemeente Berkelland. Het is 27 ha. groot, en bestaat uit een drietal vennetjes en daaromheen natte en droge heide met gagelstruwelen met berken en elzenbos. Hier groeien ook een aantal bijzondere planten, en wordt de zeldzame witsnuitlibel gezien. Ook zijn er 's zomers boomkikkers te horen. Het noordelijk deel bestaat uit oude gemengde bossen met eiken-berkenbos, met hier en daar wat groepjes dennen. In het bos wordt niets gekapt of opgeruimd. Kortom een schitterend gebied. Er lopen geen paden door het bos, en het is niet vrij toegankelijk. Zo nu en dan wordt er door het Geldersch Landschap een excursie voor leden georganiseerd.

Geschiedenis

Het terrein heeft lang behoord tot de woeste gronden, die door de boeren gebruikt werden voor het weiden van vee, het plaggen van de heide, en er werd hout gekapt voor eigen gebruik. Het ven is ontstaan door 'kluunen', het uitscheppen van humusrijke modder, die gemengd werd met heideplaggen en gedroogd een soort turf (kluun) opleverde. Later werden de gaten verdiept en werd het als schaatsbaan gebruikt.

Inventarisatie

In 2009 begon er in Nederland veel aandacht te komen voor de uitbreiding van het broedgebied van de Middelste Bonte Specht. Op een kaart stond ook het Teeselinkven als een geschikt terrein voor deze vogel. We hebben toestemming gevraagd om het terrein te mogen onderzoeken op de mogelijke

aanwezigheid van de Mibo. Deze toestemming kwam en we hebben het terrein onderzocht, maar helaas niets gevonden. Daarna heeft het Geldersch Landschap gevraagd of we geen uitgebreide inventarisatie op broedvogels wilden gaan doen. Daar voelden we wel voor, want het leek ons wel een mooi en interessant gebied, zo vlak bij het Needse Achterveld, maar dan toch heel anders. Dus gaan Jan Breukers, Willie Smeenk en ik, soms vervangen door Marina Pruyers of Rob Papendorp in het voorjaar op woensdagmorgen om de week al vroeg op stap om het terrein te door kruisen. Dat is best lastig omdat er geen paden zijn, en er in het dichte bos weinig oriëntatiepunten zijn. Maar langzamerhand leren we het terrein toch beter kennen, en hebben we een aantal herkenningpunten. Ook is de vogeldichtheid erg hoog, vooral in het bosgedeelte.

In het Teeselinkven telden we 1537 broedterritoria omgerekend per 100 ha, in het Needse Achterveld 777, dus bijna twee keer zoveel. Niet erg verwonderlijk trouwens als je weet hoe druk bezocht het Needse Achterveld is. De Vink is de meest getelde broedvogel, gevolgd door de Zwartkop de Roodborst en de Fitis. Verder broeden er in 2013 o.a. Havik, Buizerd, Boomleeuwerik, Boompieper, Kleine Karekiet, Spotvogel, Fluits en Tuinfluits, Wielewaal, enz. Totaal 52 soorten, met 415 broedterritoria.

Voor een uitgebreid overzicht van aantal territoria per soort kunt u terecht op de website van de vogelwerkgroep Berkelland:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl of over het gebied: <http://www.glk.nl/82/locatie/?locatie=133>

Luuk de Haan

Even voorstellen

Tijdens de buitengewone algemene ledenvergadering in november 2013 ben ik als nieuw bestuurslid gekozen. Per 1 januari 2014 vervul ik binnen het bestuur van de "Vogelwerkgroep Berkelland" de functie van penningmeester.

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik om me even voor te stellen.

Op 14 januari 1952 ben ik geboren op de boerderij van mijn ouders in Haarlo, hier heb ik 20 jaar gewoond. Ik ben opgegroeid tussen de koeien, de varkens en de kippen. Opgegroeid met de natuur en alles wat je daarin tegenkomt. Na de lagere school in Haarlo, heb ik achtereenvolgens de MULO en MEAO doorlopen. Op 18-jarige leeftijd ben ik begonnen met werken en heb ik in de loop der jaren nog diverse (avond)studies gevolgd.

Het grootste deel van mijn actieve carrière heb ik gewerkt in de financiële sector, aanvankelijk bij de "Bondsspaarbank" in Borculo, later "SNS bank". In het begin als administratief medewerker en later als manager op het hoofdkantoor in Utrecht. In 2008 heb ik de overstap gemaakt naar "Centraal Beheer" in Apeldoorn, waar ik manager ben geweest op de afdeling "schadeafwikkeling". Per 1 januari jl. heb ik mijn carrière beëindigd en geniet nu van mijn pensioen.

In de jaren 90 van de vorige eeuw ben ik lid geworden van de toenmalige vogelwerkgroep Borculo. In die tijd heb ik me voornamelijk gericht op de bescherming van weidevogels. Vanwege mijn drukke baan en het vele reizen, is daar de laatste jaren helaas niet veel meer van terecht gekomen. Toen ik de afgelopen zomer gevraagd werd om bestuurslid en penningmeester te worden, heb ik niet lang na hoeven te denken. Met mijn warme belangstelling voor de natuur in het algemeen, de vogels die daarin leven in het bijzonder en met mijn financiële achtergrond, hoop ik een goede bijdrage te kunnen leveren aan het behoud van al dat moois.

Ben Stegeman

Penningmeester Vogelwerkgroep Berkelland

Data van de informele avonden

Maandag 12 mei:

Locatie: Nahuis Beltrum, Meenweg 4

Onderwerpen:

Voortgang BMP tellingen, 24-uurstelling (17 mei), vogelzang van de late zomergasten, bijzondere waarnemingen.

Maandag 6 oktober:

Locatie: Berkelpalace Borculo

Onderwerpen:

Trekgeluiden en trektellen, World Birdwatch, waterwildtellingen, bijzondere waarnemingen.

Maandag 1 december:

Locatie: De Huve, Eibergen

Onderwerpen:

Slaapplaatstellingen (Aalscholver, Kauw/Roeken), Bosuittelling, PTT-telling, bijzondere waarnemingen.

Aanspreek persoon voor de informele avonden:

Willie Smeenk: willysmeenk@online.nl

Het Zwaluwenproject

Hoe het begonnen is

In 1998 werd door de vogelwerkgroep Neede een uitgebreid zwaluwenproject gestart dat zich richtte op de huiszwaluw en de boerenzwaluw. Het bestond uit informatieverstrekking, aanleggen van modderpoelen, ophangen van kunstnesten en het tellen van de broedpaartjes. Na enkele jaren werd het project uitgebreid met Borculo.

In overleg met de vogelwerkgroepen in Ruurlo en Eibergen, kwam in 2008 een samenwerking tot stand om het oorspronkelijke project van vogelwerkgroep Neede uit te breiden tot het gehele gebied van de nieuwe gemeente Berkelland. Het nieuwe Zwaluwenproject Berkelland kwam van de grond door de enorme inzet van Freek Weijermars. Helaas is Freek in 2011 overleden.

In navolging van dit project, zijn in 2012 de vogelwerkgroepen opgegaan in de nieuwe Vogelwerkgroep Berkelland.

In 2008 werd gestart met een inventarisatie programma met 39 telgebieden en een totaal van ca. 1200 adressen (=deelnemers). Hiervoor zijn 40 vrijwilligers in de zomer op pad, om te tellen, de diverse situaties waar te nemen, en eventueel met de deelnemers te overleggen en te adviseren. De coördinator verzamelt alle tellijsten en verwerkt de gegevens. Hieruit wordt o.a. de rapportage naar Sovon verzorgd. Ook wordt er een informatieblad voor alle 1200 deelnemers samengesteld met de resultaten van het afgelopen broedseizoen. Deze wordt in een oplage van 1250 gedrukt en verspreid onder alle deelnemers. Uit de ingevulde tellijsten wordt ook informatie voor andere projectgroepen gehaald, zoals informatie over waargenomen uilen.

Boerenzwaluw

Het Zwaluwenproject Berkelland richt zich op zowel de huiszwaluw als de boerenzwaluw. In het merendeel van de 1200 adressen gaat het om de boerenzwaluw, met 3082 getelde broedpaartjes in 2013. De boerenzwaluw nestelt vooral op boerderijen in het buitengebied. Daar zien we de laatste tijd enige verschuiving. De oude stallen worden vervangen door nieuwe grote open stallen. Helaas wordt dan de deel soms afgesloten om inbraken te voorkomen. We zijn er nog niet in geslaagd om te begrijpen hoe we in de grote open stallen toch goede broedgelegenheden kunnen creëren. We zien wel nesten maar veel minder dan in de oude stallen.

Hoewel we ook voor boerenzwaluwen kunstnesten beschikbaar hebben, zijn deze minder nodig. De boerenzwaluw nestelt altijd binnen, bij voorkeur in een donker hoekje. De nesten hebben dus

Huiszwaluwen Foto Willie Smeenk

niet te lijden van slecht weer met sterke wind en hagel. Kunstnesten worden meestal geplaatst op uitdrukkelijke wens van de deelnemers.

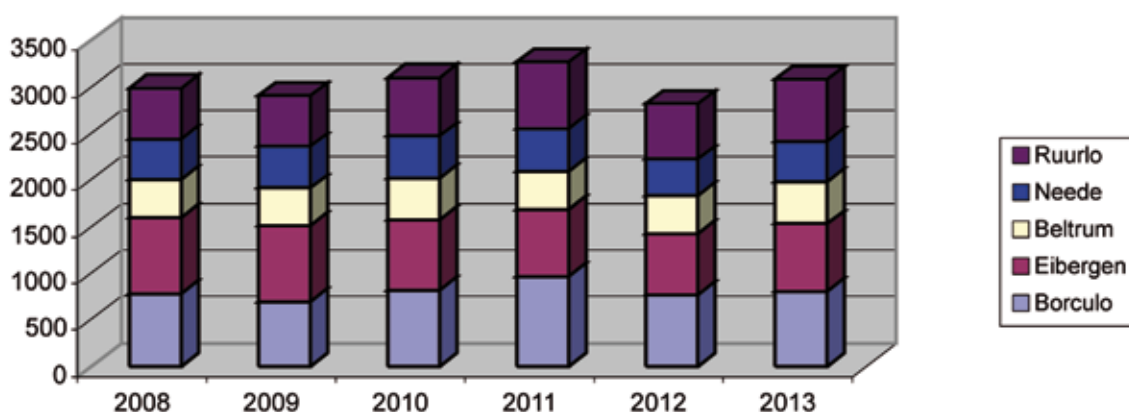
Voor de boerenzwaluw zien we de aantallen over meerdere jaren ongeveer gelijk blijven. Gelukkig zien we geen neergaande trend meer.

Ringen

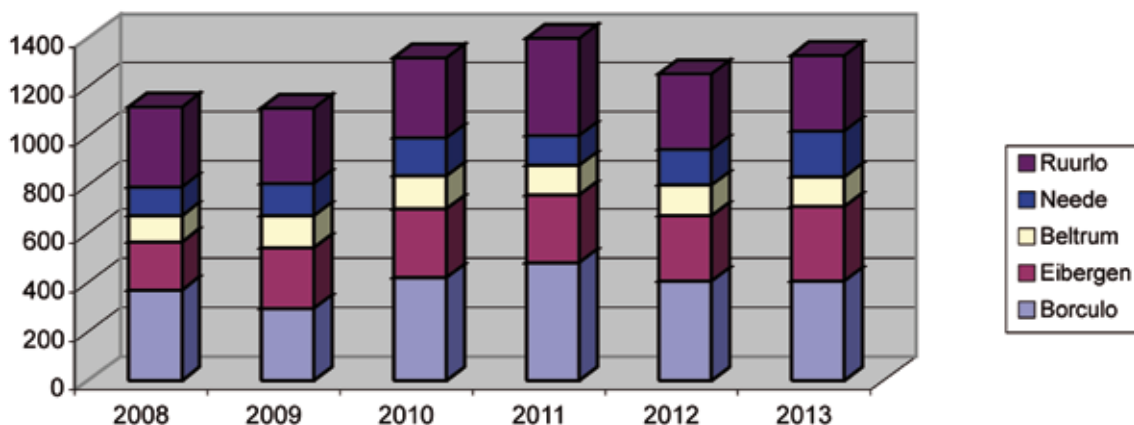
Behalve het tellen door de 40 vrijwilligers, voert een team van drie mensen, Wim Raaben, Gerrit Wansing en Anton Meenink een ringproject voor boerenzwaluwen uit. Op 8 locaties worden de nesten om de tien dagen gecontroleerd. Er wordt bijgehouden of en hoeveel eieren er zijn, hoeveel eieren uitgekomen zijn en wanneer de leeftijd van de pullen juist is, worden deze jongen geringd. Bij het controleren wordt gebruik gemaakt van een kleine videocamera op een stok. Zo kan het nest gecontroleerd worden zonder er bij te moeten klimmen. Alleen bij het ringen moet met een ladder bij het nest geklommen worden. Door de uitgebreide informatie die verzameld wordt hebben we een goed idee hoeveel jongen er gemiddeld van één broedpaartje in deze regio uitvliegen.

Boerenzwaluwen Berkelland

Huiszwaluwen Berkelland

De huiszwaluw

Deze treffen we aan op ca. 160 adressen. Hoewel zelfs de niet zo oude bewoners zich de huiszwaluw herinneren als broedvogel in de dorpskernen, is er op dit moment geen enkele huiszwaluw kolonie meer in de dorpskernen in Berkelland.

Alle waarnemingen zijn uit het buitengebied, en dan voornamelijk op boerenerven. In de dorpen zijn de modderpoelen verdwenen. Ook zijn de bomen bij de geschikte gevels vaak te hoog geworden.

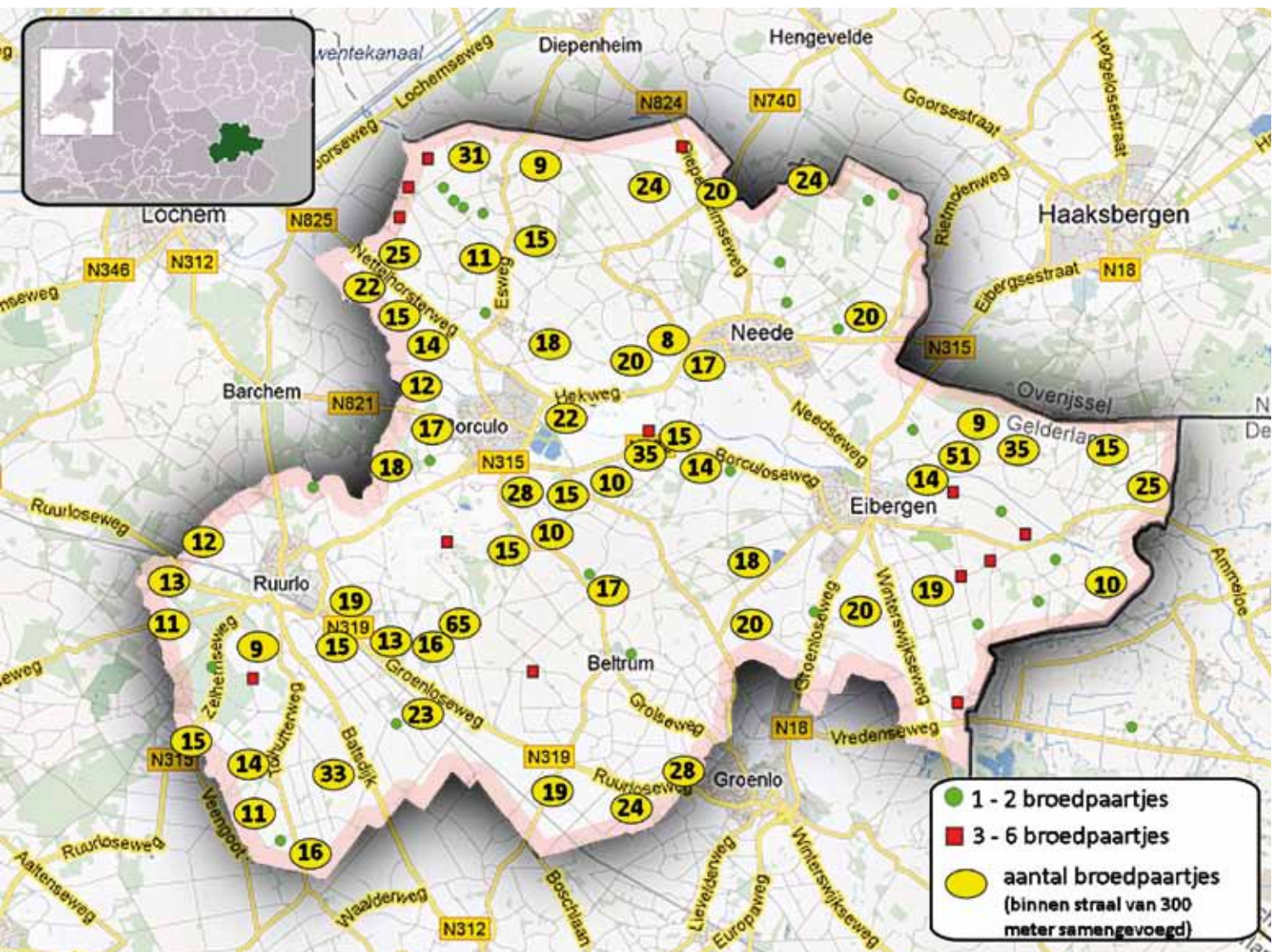
Kunstnesten

In een gebied als Berkelland is de grond vooral lichte zandgrond en minder geschikt als bouw materiaal voor de zwaluwen. Dit is met name voor de huiszwaluw een probleem met zijn nesten aan de buitengevels. Het is dan nogal eens voorgekomen dat bij onstuimig weer nesten dermate beschadigd raakten dat ze uit elkaar vielen.

Door vogelwerkgroep Neede was in 2007 al een start gemaakt om dit probleem met meer dan enkele kunstnesten aan te pakken. Bij collega-vogelwerkgroep in Losser werd geleerd hoe kunstnesten seriematig gemaakt konden worden. Er werd zelfs een mal meegegeven om te kunnen starten. In de winters van 2007 en 2008 werden meer dan 1000 kunstnesten geproduceerd op een boerendeel in Geesteren (Gld.) door Freek Weijermars, Hemmy Weekhout en Arend-Jan Lubberding.

Toen in 2008 het Zwaluwenproject tot geheel Berkelland werd uitgebreid waren er voldoende kunstnesten om ook Eibergen en Ruurlo te voorzien. Er is zorgvuldig gekeken of plaatsing van kunstnesten zinvol en nodig was.

Het plaatsen van kunstnesten staat het bouwen van natuurlijke nesten niet in de weg staat. We zien dat natuurlijke nesten tussen en tegen kunstnesten geplakt worden.

Overzicht van aantallen Huiszwaluwen in 2012

Na een inhaalslag in Eibergen en Ruurlo in de afgelopen jaren, verwachten we niet nog veel nieuwe kunstnesten te plaatsen. Eerder zullen we bekijken of we reeds geplaatste nesten kunnen verwijderen, en elders hergebruiken.

Hoewel we géén vast programma hadden voor het schoonmaken van kunstnesten is uit diverse steekproeven gebleken dat tenminste een regelmatige inspectie nodig is. Niet zelden zien we nesten “gekraakt” door andere vogelsoorten, of zelfs door insecten als wespen, waaronder de hoornaar. Helaas komt het ook voor dat een broedsel verstoort is geweest, en dat de restanten van de dode jongen in het nest achterblijven. We zullen nu alle nesten (1400!) elke paar jaar inspecteren en schoonmaken.

Uit de tellingen blijkt dat de eerdere gestage achteruitgang in aantallen is omgebogen tot een soort herstel. Wel zien we een verschuiving van aantal succesvolle broedsels van natuurlijke nesten naar kunstnesten. In de afgelopen 5 jaar hadden we een bezettingsgraad van ca. 50 % voor de kunstnesten. In de totalen zien we in het afgelopen jaar een kleine vooruitgang na de dip van 2012. Goed nieuws is dat er elk jaar wel weer enkele nieuwe broedplekken bij komen.

Henny Waanders

Overweldigende belangstelling voor zeldzame uilen!

Het kan niemand ontgaan zijn dat er deze winter enkele zeldzame uilen in ons land verbleven, die ook nog eens lang in dezelfde omgeving verbleven en dus goed te zien waren. Ofwel in vogelaarsjargon 'te twitchen' waren.

De Sperweruil van Zwolle

Op zondagmiddag 24 november verschenen er op vogelaarsites berichten over een Sperweruil bij Zwolle. Later die dag ondersteunt door foto's. De Sperweruil broedt in noordelijke gebieden van Europa, Azië en Amerika. De vogel was ver van huis en nog zelden in Nederland gezien en nog nooit langdurig op dezelfde plek. Het is dat het een overdag actieve uil is, anders was ik er nog dezelfde avond naar op zoek gegaan. Jaap de Jong en ik spraken af er de volgende dag te gaan. Gelukkig kon Jaap enkele uren vrij nemen en konden we kort na de middag vertrekken. Het gebied waar we moesten zijn is een bedrijventpark, doorsneden door een spoorlijn en 2-baans wegen. We hoefden niet te zoeken. Langs een invalsweg stonden 10-tallen vogelaars, gewapend met kijkers, telescopen en camera's. Op de weg iemand in een geel hesje, kennelijk een verkeersregelaar. We zagen de vogel al vanuit de auto in een boom langs de spoorlijn. Na het parkeren (bij Karwei, die gratis koffie aanbood) de vogel zeer goed kunnen zien. Regelmatig vloog hij een stukje en ging dan in een andere boom zitten, achtervolgd door een horde belangstellenden. Ik gebruik

Sperweruil Zwolle Foto Ad Postma

met opzet het woord belangstellenden, omdat velen erwaren zonder kijker of met bv. een toneelkijktje. Zowat heel Zwolle moet er zijn geweest. Er is geen krant of nieuwsrubriek op radio en TV die er geen aandacht aan besteedde. Niet altijd even deskundig.

Het is vermoedelijk de meest gefotografeerde vogel ooit. Hij is dan ook zeer fotogeniek en zat meestal goed zichtbaar in bomen, op lantaarnpalen etc. Hij is op 13 februari 2014 voor de laatste maal gezien. Achteraf is gebleken dat de 1^e waarneming op 12 november 2013 was, vanuit de trein.

Het was een 1^e jaars vogel. Dit is met dwaalgasten veelal het geval.

Deze Sperweruil is pas de 4^e in Nederland. Een dood gevonden vogel bij Amerongen in 1920. Op 2 april 1955 bij Brunssum en op 30 en 31 oktober 2005 bij het Drentse Westerbork. In Zwolle konden vele 1000-den vogelaars deze droomsoort op hun levenslijst noteren. Alleen al op waarneming.nl hebben 3.348 waarnemers hem ingevoerd.

De Dwerguil van Lettele bij Deventer

Op 10 december 2013 diende zich in het bosgebied Oostermaet, nabij Lettele, een Dwerguil aan. Het 8^e geval voor Nederland en na een vogel op 10 en 11 februari 2008 in Noord-Brabant pas het 2^e twitchbare. Geen wonder dat ook hier veel vogelaars op afkwamen.

Tot teleurstelling van velen liet Europa's kleinste uil zich niet zo gemakkelijk zien. Als je de vogelgidsen er op na slaat krijg je de indruk dat hij meestal in de top van een naaldboom zit. Dat deed dit ex. in ieder geval niet. Velen gingen teleurgesteld naar huis om later al dan niet een nieuwe poging te doen. Het gebied is dicht bebost, veelal naaldbomen en de vogel werd op verschillende plaatsen gezien. Nadat hij op 11 december weer werd waargenomen leek hij te zijn vertrokken. Op 23 december werd hij toch teruggevonden en deed ik mijn 1^e mislukte poging. Dit herhaalde zich op 26 december. Na de kerstperiode werd bekend in welk spechtenhol hij overnachtte. Op 29 december was ik er vroeg bij. Of het uiltje toen in die nestholte overnachtte is niet bekend. Wel werd hij in de nabijheid daarvan ontdekt, zeer verscholen in een rododendronbosje. Je moest echt goed kijken om hem te zien. Voor mij was ook deze soort nieuw.

De Dwerguil broedt in delen van Noorwegen en Zweden, in Finland en verder naar het oosten. Ook elders zijn populaties o.a. in de Pyreneeën en delen van midden Europa. Ook in Duitsland. In 2012

is in België een broedpoging vastgesteld. Omdat broedgevallen in ons land niet onmogelijk zijn en de vogel territoriaal gedrag leek te vertonen, werden de waarnemingen op de waarnemingsites onder embargo geplaatst. Inmiddels wisten de meeste vogelaars wel waar ze moesten zijn. De Dwerguil is tot in februari waargenomen.

In vergelijking met de Sperweruil trok de Dwerguil veel minder belangstellenden. Velen die op zoek gingen hebben hem wellicht niet eens gezien.

Dwerguil Lettele Foto Ad Postma

Ook de media-aandacht was minder. Een regionale krant schreef: Zwolle heeft de Sperweruil en PEC-Zwolle, Deventer een Dwerguil en Go Ahead.

Sneeuwuilen

Sneeuwuilen broeden rond de poolcirkel, zowel in Canada, Europa als Azië. Laat in het najaar van 2013 was er een ongekende invasie van deze soort in de Verenigde Staten, zelfs tot Bermuda. Het was een heel goed broedseizoen, gevolgd door een periode met een gebrek aan knaagdieren, hun belangrijkste voedsel. En mede door het extreem slechte weer trokken de Sneeuwuilen massaal naar het zuiden. Een deel van de vogels kwam op schepen terecht.

Zo streken er 9 uitgeput neer op een containerschip ongeveer 50 mijl van Newfoundland. Het schip was onderweg naar Europa. Het is aannemelijk dat ook op andere schepen Sneeuwuilen zij meegelift.

Uit West-Europa zijn waarnemingen (soms van dode ex.) bekend uit het noorden van Frankrijk, België, Denemarken en Duitsland. De 1^e Sneeuwuil in Nederland werd op 26 december op Texel ge-

zien. Het lijkt erop dat er in Nederland 4 ex. aanwezig zijn geweest, waardoor het aantal waargenomen Sneeuwuilen in ons land op 21 is gekomen. Er zijn Sneeuwuilen gezien in de buurt van Purmerend en in de bebouwde kom van Amsterdam. Voorts op Texel, Vlieland en Terschelling. Vanaf 29 januari verbleven er op Vlieland verbleven lange tijd 2 ex. Begin maart werd 1 vogel dood gevonden. Bij sectie bleek dat de doodsoorzaak vermoedelijk ondervoeding was.

Sneeuwuilen zijn bekend door de Harry Potterfilms.

Mede daardoor trokken de vogels ook veel belangstelling van niet-vogelaars. Omdat ik op 15 maart 1992 op de Maasvlakte al eens een – vermoedelijk ook per schip meegelifte – Sneeuwuil zag, had ik aanvankelijk besloten er niet heen te gaan. Op 4 februari deed ik dat toch. Om 6 uur met de trein uit Zutphen en om 09:30 uur met de boot. Je hebt dan een hele dag om het eiland te verkennen. Op de boot en de bij de fietsverhuur werd je al attent gemaakt op de uilen met het dringende verzoek ze niet te dicht te naderen. Een bezoek aan de Sneeuwuilen op Vlieland werd voor velen een dagje uit. Op de boot sprak ik 2 dames uit Harlingen, die ‘het ook wel eens wilden meemaken’.

De beide uilen werden weleens samen vliegend gezien. Overdag zaten ze meestal ver van elkaar rustend op een duintop. Het zijn grote uilen en dus van afstand goed te zien. Helaas werden ze toch te vaak verstoord door fotograferen, die zo nodig een foto van een vliegende uil wilden maken. Op de boot werd al gewaarschuwd de vogels niet te verstoren en op de paden te blijven. Of het waar is weet ik niet, maar ik heb van meerdere kanten gehoord dat er boetes van € 500 zijn uitgedeeld.

Op Vlieland is de Sneeuwuil voor de laatste maal gezien op 15 maart, vanaf 17 maart enkele dagen op Terschelling en op 23 maart op Ameland. Waar zijn reis heen is gegaan zullen we nooit weten. Een boot terug naar Canada zal er niet ingezet hebben!

Bronnen: waarneming.nl; observado.org; *Dutch Birding* 2013-6 en *Dutch Birding* 2014-1, 2014-2

Co Dooms

Excursieprogramma 2014

Voor alle excursies geldt:

- Geef je minstens 2 weken voor de excursie op, tenzij anders is vermeld.
- Opgaven altijd naar Gerrie Slütter, e-mail: blauwepauw@hotmail.com
- Wijzigingen en nadere bijzonderheden worden op de website en per mail kenbaar gemaakt.
- Deelnemers aan excursies, waarvoor opgave vereist is, ontvangen altijd nader bericht.
- Geef bij excursies buiten Berkelland altijd op of je eventueel wilt rijden.

Zondag 4 mei 2014: Needse Achterveld

Verzamelen om 06:00 uur bij de parkeerplaats aan de Visschemorsdijk.

Dit is de jaarlijkse **publieksexcursie**. Deze zal ook in de pers worden aangekondigd.

Opgave vooraf is zowel voor leden als voor niet-leden noodzakelijk, zodat we voor voldoende begeleiders kunnen zorgen. Voor deze excursie kunnen niet-leden zich opgeven via info@vogelwerkgroepberkelland.nl of via 06-20918162 (inspreken voicemail).

Zaterdag 17 mei: 24 (17-) uurstelling

Centraal vertrekpunt om 05:00 uur is de parkeerplaats van HCR Prinsen in Haarlo. Je kunt ook een gedeelte van de dag meedoen. De coördinatie van deze excursie wordt gedaan door Rob Papendorp.

Geef s.v.p. bij je aanmelding aan of je wel of niet aan het ontbijt deelneemt.

LET OP: Dit is een excursie op de fiets!

Zaterdag 16 augustus: Lauwersmeer

Tijdens deze excursie bezoeken we meerdere plekken in en rond het Lauwersmeer, waarbij er geen grote afstanden worden gelopen. Verwachte soorten zijn naast allerlei steltlopers: Visarend, Zeearend en Reuzenstern. De excursie wordt begeleid door Co Dooms. Het centrale vertrekpunt zal de Veemarkt in Borculo zijn. We vertrekken om 06:00 uur en zijn uiterlijk om 20:00 uur terug.

Woensdag 24 september – zondag 28 september: Texel

Dit jaar gaat de meerdaagse excursie naar vogeleiland Texel. De excursie wordt gecoördineerd door Rob Papendorp.

Zaterdag 25 oktober 2014: Langs de IJssel.

Langs de IJssel liggen allerlei leuke vogelgebieden. Welke we precies gaan bezoeken wordt later bepaald.

We vertrekken om 08:00 uur vanaf een nader te bepalen plaats in Berkelland. Uiterlijk aan het einde van de middag zijn we weer thuis. De excursie wordt begeleid door Co Dooms.

Maandag 29 december: Oostvaardersplassen

De eindejaarsexcursie gaat deze keer naar de Oostvaardersplassen. We verzamelen om 08:00 uur op de Veemarkt in Borculo. Deze excursie wordt door Gerrie Slütter gecoördineerd. De excursie duurt de gehele dag, waarbij we aan het eind van de middag weer in Berkelland zijn.